

ОЦІНКА КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ ЗА ЕКСТЕР’ЄРНИМ ТИПОМ

Проведено лінійну оцінку за екстер’єрним типом та комплексну оцінку за групою ознак екстер’єру корів української чорно-рябої молочної породи

Постановка проблеми

Основним завданням селекційно-племінної роботи завжди було і є постійне підвищення генетичного потенціалу тварин за основними господарсько-корисними ознаками. Актуальною нині є економічна необхідність у розведенні високопродуктивних тварин. Зокрема, в Україні формуються типи худоби молочною напрямку продуктивності з наданням переваги тим тваринам, які виробляють більше продукції при найменших затратах [1].

Практикою селекційної роботи з молочною худобою доведено, що виражена породна типовість, конституційна міцність та екстер’єрні якості значною мірою зумовлюють високу продуктивність, життєздатність та довголіття корів.

Тому застосування лінійної класифікації для оцінки тварин за екстер’єрним типом та суворі вимоги до її проведення є визначними, які гарантують успіх у селекційно-племінній роботі [2, 4].

Метою наших досліджень була оцінка за типом тілобудови корів української чорно-рябої молочної породи.

Дані дослідження проводяться вперше в умовах Житомирщини і ґрунтуються на отриманні даних про зміну найбільш важливих екстер'єрних ознак, які забезпечують вираженість молочного типу.

Методика досліджень. Лінійну оцінку за типом проводили в стаді племзаводу української чорно-рябої молочної породи ПАФ “Єрчики” Попільнянського району. Оцінка корів за типом проводилася згідно методики [4].

Методика системи класифікації корів за екстер'єрним типом включає:

- а) систему лінійного описування статей екстер'єру;
- б) комплексну оцінку за чотирма групами екстер'єрних ознак;
- в) присвоєння корові одного із шести класів за 100-бальною системою;
- г) побудову графіка екстер'єрного профілю.

Лінійна оцінка екстер'єру молочної худоби проводиться за 50-бальною системою за 18 ознаками. Крайні точки шкали відповідають крайнім біологічним обмеженням для даної ознаки. До ознак, у яких крайні біологічні відхилення оцінюються від 1 (негативне) до 50 (позитивне). До середнього розвитку (25 балів) відносяться: ріст, міцність будови, глибина тулуба, вираженість трикутника, довжина крижів, ширина крижів, переднє прикріплення вимені, прикріплення задньої частини вимені, підтримка вимені, глибина вимені. У решті ознак – спина, кут крижів, задні ноги (вигляд збоку), ратиці, постанова ратиць, розміщення дійок, розмір дійок, крайні відхилення у бік (до 50 балів) визначаються як недоліки статті, а розвиток з оцінкою в 25 балів вважається найкращим варіантом її вираженості.

За результатами проведеної лінійної оцінки будується графік екстер'єрного профілю, де осьова лінія – це нульова відмітка, яка відповідає оцінці ознак в 25 балів. Відхилення вліво на три сігми показує, що дана ознака оцінюється нижче ніж 25 балів, а відхилення вправо вказує на кращий розвиток ознак.

Лінійна оцінка типу молочної худоби доповнюється комплексною оцінкою певної кількості груп ознак екстер'єру за 100-бальною шкалою. У нашій системі класифікації використовується чотири комплекси ознак, які характеризують загальний вигляд (30 %), молочність (20 %), об'єм тіла (20 %) та молочну систему (30 %). За екстер'єрний тип загальна оцінка складається із суми балів, яка показує в якій мірі тварина наближається до фізичного ідеалу.

У результаті цієї оцінки всіх корів класифікують на 6 класів, найкраще – 90–100 балів; дуже добре – 85–89 балів; добре с плюсом – 80–84 бали; добре – 75–79 балів; задовільно – 65–74 бали; погано – 50–64 бали.

Одержані дані оброблені статистично за методиками, описаними М. О. Плохінським [5] і Є. К. Меркур'євою [3] з використанням комп'ютерної програми EXCEL.

Результати досліджень

За викладеною методикою у племзаводі української чорно-рябої молочної породи ПАФ “Єрчики” була проведена оцінка типу 280 корів.

Результати досліджень приведені в таблиці 1.

Таблиця 1. Лінійний профіль корів української чорно-рябої породи

Ознаки	Ступінь вираж. ознаки	-3	-2	-1	0	+1	+2	+3	Ступінь вираж. ознаки	δ
Ріст	низький			■					високий	1.15 Н
Міцність тілобудови	слабка					■			міцна	0.21 М
Глибина тулуба	мілка					■			глибока	0.52 Г
Вираз. трикутника	погана					■			добра	0.43 Д
Спина	провисла				■				випукла	0.21 П
Кут крижів	високий					■			опущений	0.26 О
Довжина крижів	коротка					■			довга	0.71 Д
Ширина крижів	вузька				■				широка	0.34 В
Задн. ноги	слонові					■			шабlistі	0.75 Ш
Ратиці	роздвоєні				■				зімкнуті	0.30 Р
Постанова ратиць	мала					■			велика	0.32 В
Передне прик. вимені	слабке					■			міцне	1.13 М
Прик. задн. част. вимені	низьке				■				високе	0.94 Н
Ширина задн. част. вимені	вузьке			■					широке	1.27 В
Підтримка вимені	слабка				■				міцна	0.08 С
Глибина вимені	низьке					■			високе	0.20 В
Розміщення дійок	назовні					■			усередину	0.82 У
Розмір дійок	короткі					■			довгі	0.22 Д

В цілому корови української чорно-рябої молочної породи мають низький ріст, достатньо міцну будову з глибоким, добре розвиненим тулубом, з добре вираженим молочним трикутником. Спина та крижі у тварин в основному рівні. Крижі достатньо довгі і в міру широкі. Тварини мають дещо шабlistу постанову задніх кінцівок. Ратиці значно роздвоєні, але не в тій мірі щоб бути травмованими, постанова ратиць правильна. Корови мають міцне прикріплення передньої частини вимені. Задня частина вимені прикріплена не достатньо високо і дуже вузька. Підтримуюча зв'язка міцна, в результаті чого загальне прикріплення вимені і його глибина відповідають моделі. Дійки розміщені усередину і за розміром відповідають стандарту.

Відповідно до викладеної методики, був проведений аналіз показників оцінки корів за комплексом ознак: загальний вигляд, молочність, об'єм тіла та молочна система (табл. 2).

Таблиця 2. Оцінка екстер'єру корів української чорно-рябої породи за групою ознак

Ознаки	Розподіл балів за методикою		У стаді	
	балів	%	балів	%*
Загальний вигляд	30	30	21.7	72.3
Молочність	20	20	13.8	69.0
Об'єм тіла	20	20	14.0	70.0
Молочна система	30	30	20.3	67.7
Сума балів	100	100	69.8	69.8

Примітка: * – відповідно у % до методики лінійної оцінки екстер'єру молочних корів.

Встановлено, що за сумою балів корів стада можна віднести до 5 класу (задовільно – 65–74 бали).

Висновок

Аналіз отриманих даних оцінки екстер'єру корів української чорно-рябої молочної породи свідчить про те, що в даному стаді необхідно більш детальніше проводити добір та підбір тварин з урахуванням їх екстер'єрно-конституційних особливостей, для подальшого успіху в селекційно-племінній роботі.

В перспективі буде вивчатися вплив генотипу бугаїв-плідників на вираженість молочного типу корів української чорно-рябої молочної породи.

Література

1. Дубін А. М., Буркат В. П. Лінійна оцінка типу і генезис породи. – К.: Аграрна наука, 1998. – 107 с.
2. Зубець М. В., Полупан Ю. П. Методи і значення екстер'єрної оцінки молочної худоби // Нові методи селекції і відтворення високопродуктивних порід і типів тварин: Мат. наук.-вироб. конф. – К., 1996. – С. 74–75.
3. Меркурьева Е. К. Генетика с основами биометрии. – М.: Колос, 1983. – 424 с.
4. Методические рекомендации по оценке быков по типу их дочерей, получаемых при поглотительном скрещивании коров отечественных пород с голштинами / Ж. Г. Логинов, П. Н. Прохоренко, А. Н. Дидковский. – Л., 1989. – 31 с.
5. Плохинский Н. А. Руководство по биометрии для зоотехников. – М.: Колос, 1969. – 255 с.